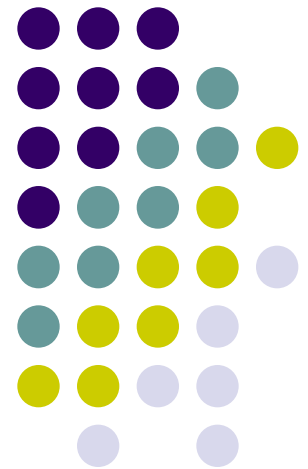

HŰTÉSTECHNIKA ALAPJAI

2. ELŐADÁS

**KOMPRESSZOROS
HŰTŐGÉPEK
ELPÁROLOGTATÓI,
KONDENZÁTORAI, ÉS
KIEGÉSZÍTŐ ELEMEL**

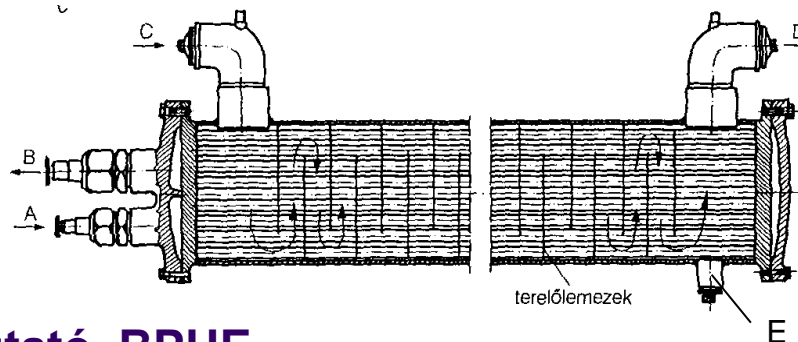

FOLYADÉKHŰTŐK ELPÁROLOGTATÓI

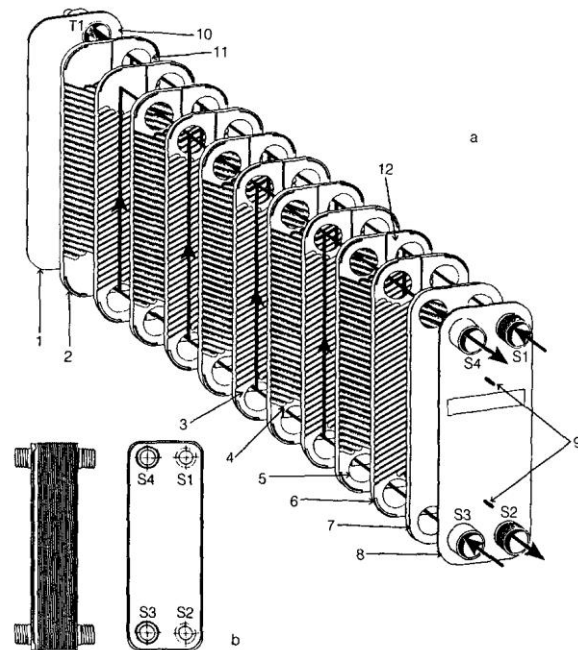

Csőköteges elpárolgató

A – kisnyomású hűtőközeg folyadék, **B** – kisnyomású hűtőközeg gőz; **C** – hűtött folyadék be; **D** – hűtött folyadék ki; **E** - olajelvezető

Forrasztott lemezes elpárolgató, BPHE

a. BPHE összeállítása

1 – hátsó véglap; 2 – utolsó csatorna; 3 – hűtőközeg csatorna lemez; 4 – közvetítőközeg csatorna; 5 – furat; 6 – első csatorna lemez; 7 – sík tömítőlemez; 8 – elülső véglap; 9 – felerősítő csavarok; 10 – hőmérő csatlakozó; 11 – utolsó csatorna; 12 – első csatorna;

S1 – közvetítőközeg be; S2 – közvetítőközeg ki; S3 – hűtőközeg be; S4 – hűtőközeg ki;

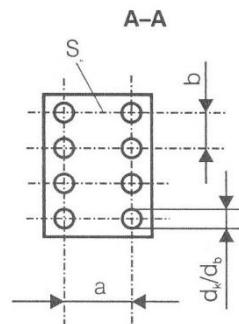
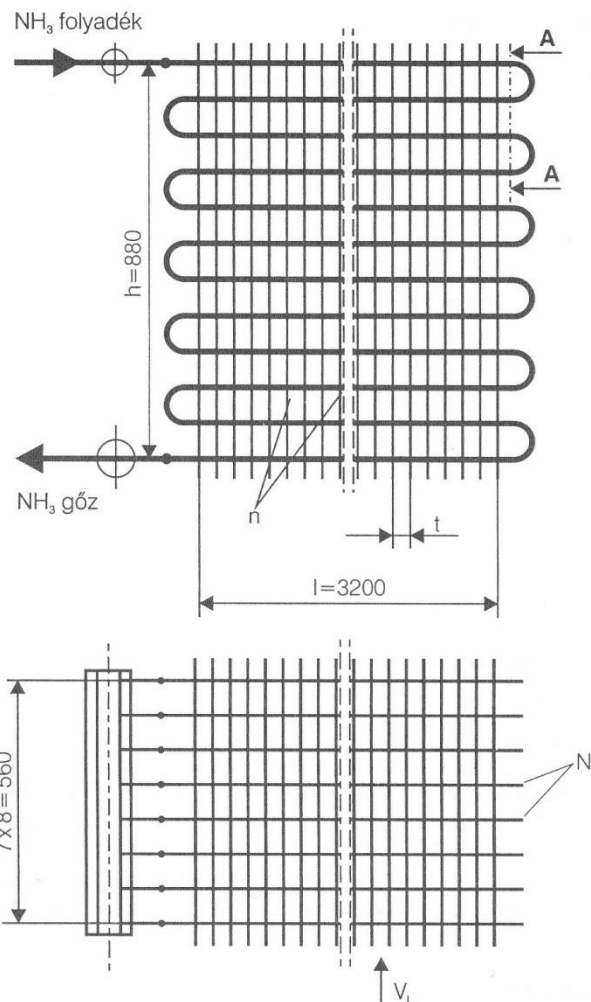
b. BPHE körvonalrajza

A folyadék közvetítőközegek – és élelmiszerek - hűtésére ma már leggyakrabban lemezes hőcserélőket alkalmaznak. Ezek - jobb hőátadási jellemzőik miatt - kisebb helyet foglalnak el, és kisebb tömegűek, mint a csöves hőcserélők. A lemezek felülete rendszerint hullámos és azok alkotója „halszálla” (V-betű) alakú, ami javítja a hőátadást. A lemezek egyik oldalán a hűtőközeg, a másikon a közvetítőközeg (pl. víz, glikol, stb.) áramlik. A forrasztott változat azt jelenti, hogy a lemezeket réz vagy ezüst fóliával gyártáskor összeforrasztják, azaz nem szedhetők szét. Sokféle lemezes hőcserélő használható. (ld. pl. www.alfalaval.hu)

LÉG- (GÁZ)HŰTŐK ELPÁROLOGTATÓI

Lamellás (bordácscsöves) elpárolgatók kialakítása

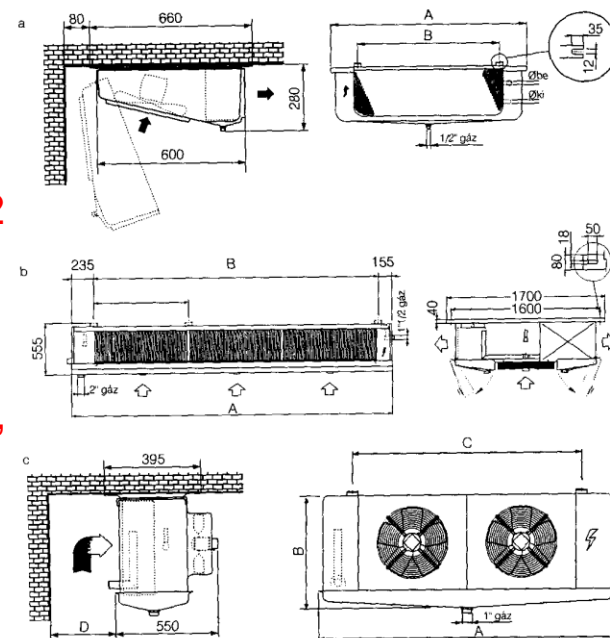
A gázhűtők elpárolgatói ún. lamellás (bordácscsöves) hőcserélők. A hőcserélő max. $N=12$ db csőkigyóból áll, amelynek felületét a csövekre erősített lamellák (bordák) növelik meg (ld. baloldali ábra A-A metszet). Fontos, hogy a lamellák és a csövek között „fémes” érintkezés legyen. Ezeket szerelik be a jobboldali ábrán látható léghűtőkbe, amelyeket - ezen túl - burkolat, ventilátor és alul csepptálca alkot.

VARSZEGI TIBOR

KOMPRESSZOROS HŰTŐGÉPEK
ELPÁROLOGTATÓI, KONDENZÁTORAI ÉS
EGYÉB ELEMEI

Ventilációs léghűtők

a. kis-; b. közepes-; c. nagy teljesítményű

ELPÁROLOGTATÓK LESZIVATÁSA

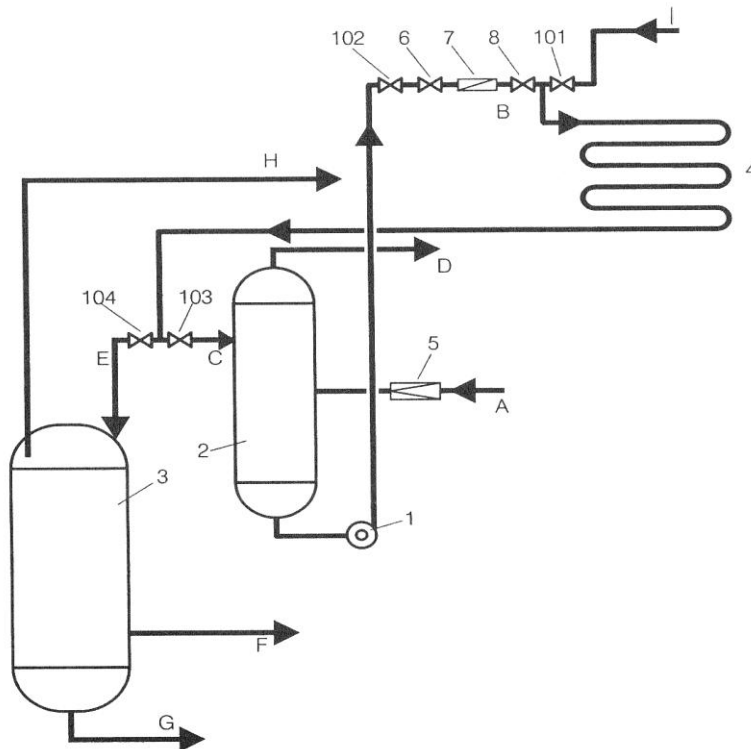

A hűtőgép leállításakor az elpárologtatóból a hűtőközeget el kell távolítani, „le kell szívani”. Álló (üzemen kívüli) helyzetben a hűtőközeget a kondenzátorban, illetve a folyadékgyűjtő tartályban kell tárolni! Folyadék azért nem maradhat az álló rendszer elpárologtatójában, mert induláskor a nyomás azt a kompresszorba juttat(hat)ja, ami ezáltal „folyadékütést” kap, és meghibásodik. Ez játszódhat le, ha a hűtőgép pl. áramszünet miatt leáll, és nincs leszívás. Ilyenkor nagyobb hűtőteljesítményű gépeket szakaszosan (ki-be) kapcsol(gat)va kell indítani! „Száras” elpárologtatóknál (ld. 1. előadás 6. dia) a hűtőközeg folyadék közvetlenül a kompresszorba juthat. Nedves elpárologtatóknál (ld. 1. előadás 7. dia) a folyadék ugyan először a folyadékgyűjtőbe kerül, de az ott lévő folyadék hullámozását és felhabzását okozza, miáltal a kompresszorba szintén folyadék kerülhet. Leálláskor először tehát a folyadékadagolást kell kikapcsolni, de az elpárolgás tovább folytatódik, és az ekkor keletkező gőzöket a még működő kompresszor elszívja és a kondenzátorba, majd a folyadékot a gyűjtőtartályba juttatja. Az 1. előadás 6. ábráján szereplő rendszernél tehát a mágnesszelepet (12) kapcsolják ki, míg a nedves rendszer leszívása a következő dián, a leolvasztásnál kerül leírásra. Mivel a folyadékadagolást kikapcsolták, az elpárologtatóban a nyomás folyamatosan csökken, és ha elér egy „beállított” értéket akkor történik meg a kompresszor kikapcsolása. Az 1. előadás 6. ábráján ezt a feladatot a szívó oldali presszosztát (nyomáshatároló), (14) végzi.

DÉRELTÁVOLÍTÁS (LEOLVASZTÁS)

Nedves, recirkulációs elpárolgató meleg gázos leolvasztási rendszere

Nedves, recirkulációs elpárolgató meleg gázos leolvasztási rendszere

1. hűtőközeg (nútó folyadék) szivattyú,
2. folyadékleválasztó tartály,
3. lefejtő-gyűjtőtartály,
4. elpárolgató,
5. adagoló szelep,
6. visszacsapószelep,
7. szűrő,
8. adagoló szelep,
- 101–104. szerelvények,
- A – magasnyomású folyadék a kondenzátortól,
- B – alacsony nyomású folyadék az elpárolgatóba,
- C – alacsony nyomású gőz + folyadék keverék a folyadékleválasztó tartályba,
- D – alacsony nyomású gőz a kompresszorhoz,
- E – alacsony nyomású gőz + folyadék keverék a lefejtő-gyűjtőtartályba,
- F – alacsony nyomású folyadék vissza a rendszerbe (szivattyúval),
- G – olajleeresztés,
- H – a leolvasztáshoz használt gőzök a kompresszorhoz,
- I – leolvasztáshoz használt magasnyomású forró gázok a kompresszortól a kondenzátor elkerülésével

Déreltávolítási eljárások

A levegőben lévő nedvesség deret képez az elpárolgató felületén, ami rontja a hőátadást, ezért időnként le kell olvasztani. Ennek eljárásai:

- mechanikus (kaparásos, battériázás)
- meleg vizes leolvasztás
- elektromos fűtéssel való leolvasztás
- meleg gázos leolvasztás

Az ábra a „meleg gázos” leolvasztásra mutat példát. (A rendszer megfelel az 1. előadás 6. diáján szereplő nedves elárasztásos szabályozásnak). Leolvasztás előtt a (102) szelep zárásával a hűtőközeg adagolás megszűnik, de a párolgás, az elszívás – a (2) tartályon át – folytatódik. Ha a párolgás már kellően alacsony a (103) és (104) szelepekkel leürítik a folyadékot, majd megnyitják a (101) szelepet, azaz a meleg gázt – a kondenzátor helyett – az elpárolgatóba (4) vezetik, ami a leolvasztást elvégzi. Ld. még 3. előadás.

ELPÁROLOGTATÓK SZENNYEZŐDÉSEI

HŰTŐKÖZEG OLDALI SZENNYEZŐDÉSEK

- Olaj
- szilárd részecskék
- víz

GÁZHŰTŐK SZENNYEZŐDÉSEI

- Por (homok)
- mikroorganizmusok (baktériumok, gombák spórái)

FOLYADÉKHŰTŐK SZENNYEZŐDÉSEI

- Nyomásesést okozó szennyeződések (szálas anyagok, levelek, fadarabok)
- felületi szennyeződések (ragadós anyagok: zsír, olaj; vízkő; szerves anyagok: algák, baktériumok, gombák; szilárd anyagok: homok, por; élőlények: kagylók, kullancs, lárvák; lefagyás)

KORRÓZIÓ

- Hűtőközeg-oldali: hűtőközegek és olajok bomlástermékei (savak)
- Hűtött közeg-oldali korrózió: víz

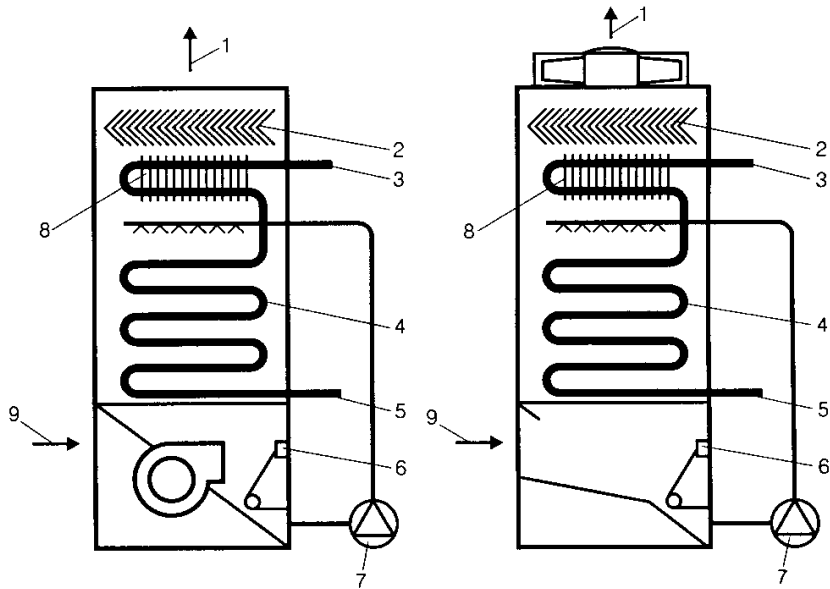

KONDENZÁTOROK

Kondenzátorok fajtái a természetes (környezeti) hűtőközeg fajtája szerint: vizes; levegős; evaporatív (azaz víz+levegő). A kondenzátor lényegében olyan hőcserélő, mint az elpárolgató (ld. 2. és 3. diák)

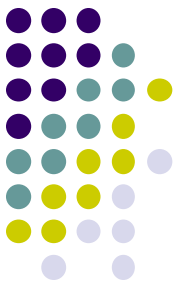
Evaporatív kondenzátor vázlata és működése

1 – levegő kilépés; **2** – cseppleválasztó; **3** – hűtőközeg belépés; **4** – kondenzáló csőrendszer; **5** – hűtőközeg kilépés; **6** – pótvíz belépés; **7** – vízkeringtető szivattyú; **8** – előhűtő csőrendszer; **9** – levegő belépés

Az evaporatív kondenzátornál az előhűtő csőrendszerben (8), majd a kondenzáló csőrendszerben (4) áramlanak a hűtőközeg gőzök, melyeket a környezeti levegő és a cső felületén lecsorgatott (természetes) hűtővíz előhűt, majd lekondenzáltat. A hűtővíz felületén ventilátorral levegőt áramoltatnak keresztül, ami a víz egy részét elpárolgattja (evaporálja), ezáltal visszahűti. A hűtővíz tehát lényegében állandó hőmérsékletű. Az elpárolgott vizet pótolják. A hőelvonás kb. 80 %-a a párolgásból származik. A baloldali ábra nyomott, a jobboldali szívott rendszert mutat. Előbbi (radiális ventilátorral) nagyobb nyomásesést képes legyőzni, míg utóbbi axiális ventilátort használ.

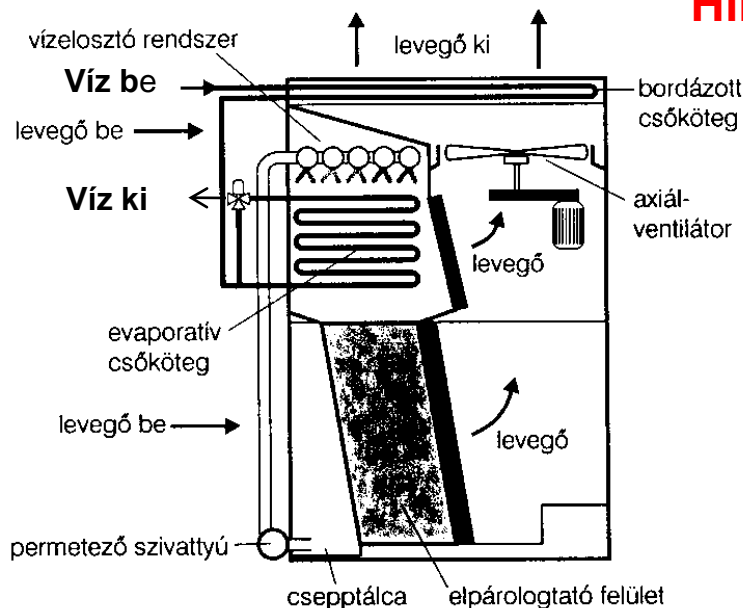
HŰTŐTORNYOK

Hűtőtornyok feladata: a vizes kondenzátorok (vagy más hőcserélők) hűtővizének visszahűtése, ezzel ún. „recirkulációs” hűtővíz előállítása. A hűtőházak vízfelhasználása „nagyon nagy”, ezért a vízzel takarékoskodni kell!

A vízvisszahűtés elve alapján a hűtőtorny: zárt; nyílt; vagy hibrid rendszerű lehet. A zárt: egy csöves hőcserélő, amelyben a visszahűtendő víz áramlik amit a cső körül áramoltatott környezeti levegő hűt vissza. A nyílt rendszerűnél a vizet egy csepegtető testen csurgatják le, és a hűtőlevegővel közvetlenül érintkezik, a víz egy része a levegőbe párolog, és a párolgás hűti vissza, ugyanúgy, mint az előző dián leírt evaporatív kondenzátornál. A hibrid mindkét változat – sőt egy harmadik - megvalósítására is alkalmas

Hibrid vízhűtőtorny

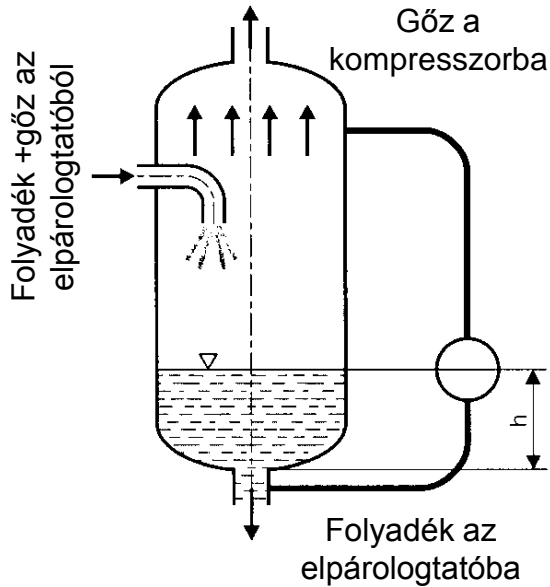
Ez a környezeti légállapottól függően: (1) - egyesített nedves/száraz, (2) - adiabatikus vagy (3) - száraz üzemmódban működhet, és ennek megfelelően változik a vízfelhasználás. Az (1) – nél a „bordázott csőben” száraz hűtés, míg a sima felületű „evaporatív csőkötegben” evaporatív hűtés történik. A (2) – nál a „háromutas szelep” úgy van beállítva, hogy a visszahűtendő víz nem megy be a sima csőbe, a visszahűtés a „bordázott csőben” történik. Az ehhez használt levegőt az „elpárolgató felületen” lecsurgó víz hűti le. A (3) – nál a „vízelosztó rendszer” kikapcsolt állapotban van.

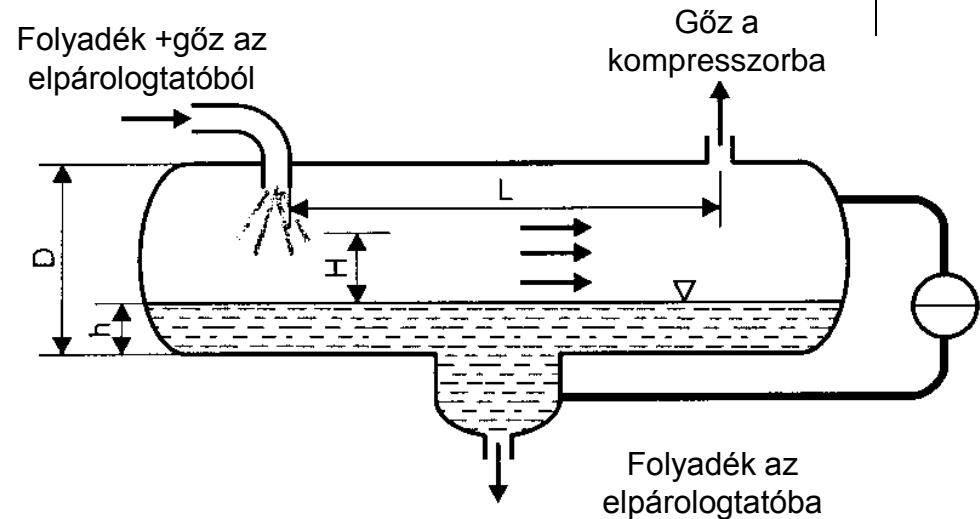
FOLYADÉKLEVÁLASZTÓK

Függőleges tengelyű folyadékleválasztó

Vízszintes tengelyű folyadékleválasztó

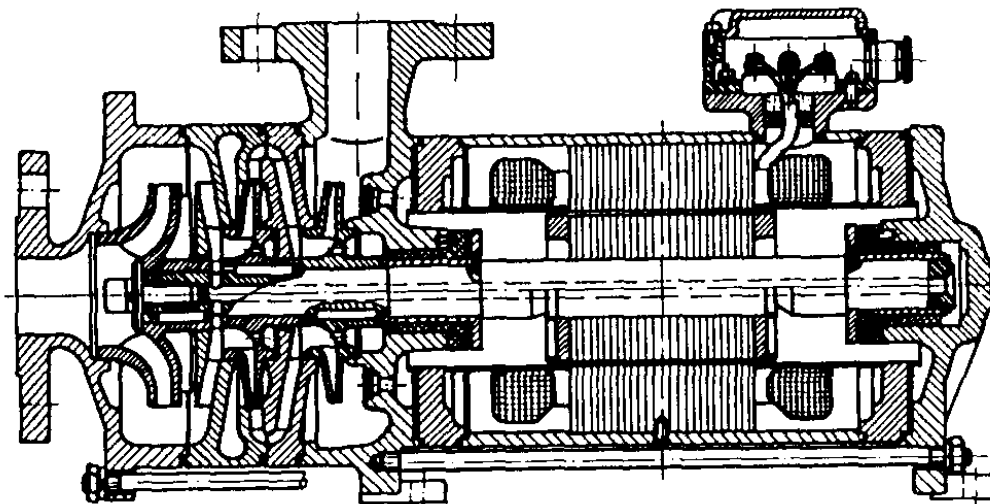

Nedves, elárasztott rendszerű elpárolgatóknál, amikor az elpárolgatóban a hűtőközegnek csak egy része párolog el (ld. pl. 1. előadás 7. dia), akkor az elpárolgatóból „folyadék+gőz” fázisú hűtőközeg távozik, amit így nem lehet a kompresszorba vezetni, hanem először a két fázist szét kell választani. Erre a célra szolgálnak a folyadékleválasztók, amelyek egyben a hűtőközeg gyűjtőtartályai is. A méreteket úgy kell megválasztani, hogy a gőzből „L” útja alatt a folyadék kiüledjen, azaz a „H” utat megtegye. A megfelelően nagy „H” távolság biztosítja, hogy a kompresszorba folyadék ne kerülhessen. Ez a folyadék-felszín jön lengésbe, illetve habzik fel, amennyiben a 4. dián leírt „leszívás” elmarad, és a gép újraindul. Ezért, a tartálynál a folyadékszintet egy min. és max. érték között kell szabályozni.

HŰTŐKÖZEG-SZIVATTYÚK

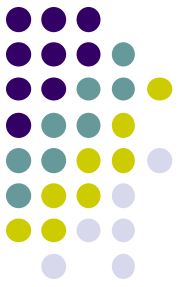

Hermetikus hűtőközeg szivattyú

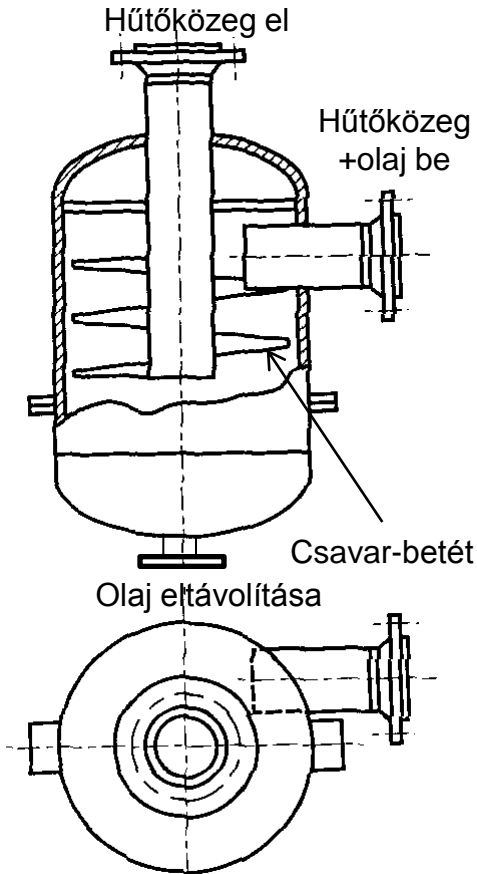

Nagyüzemi, kétfokozatú hűtésnél (fagyasztásnál) a nedves, elárasztott (recirkulációs rendszerű) elpárolgatókba (ld. 1. előadás 7. dia) a hűtőközeget csővezetéken, szivattyúkkal juttatják el - az előző dián tárgyalt - folyadék-leválasztó (-gyűjtő) tartályokból. Ezek a gépek általában többfokozatú centrifugál szivattyúk. A szivattyú egység és a hajtómotor összekapcsolása szerint – a kompresszorokhoz hasonlóan - ezek is lehetnek: nyitott, félhermetikus vagy hermetikus kivitelűek. Ma már szinte kizárólag az utóbbiakat használják, és erre mutat példát a fenti ábra. A hűtőközeg szivattyút a hűtőközeg gyűjtőtartálya alatt nagyobb (kb. 2 m) távolságra kell elhelyezni, és a rávezető csövet szigetelni kell! Ezzel meg lehet akadályozni, hogy a külső hőmérséklet hatására a hűtőközeg egy része elpárolgjon, és így a szivattyúba gőz kerüljön, ami „kavitációt” és a járókerekek törését okozza.

OLAJLEVÁLASZTÓK

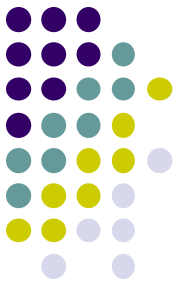

Spirálbetétes olajleválasztó

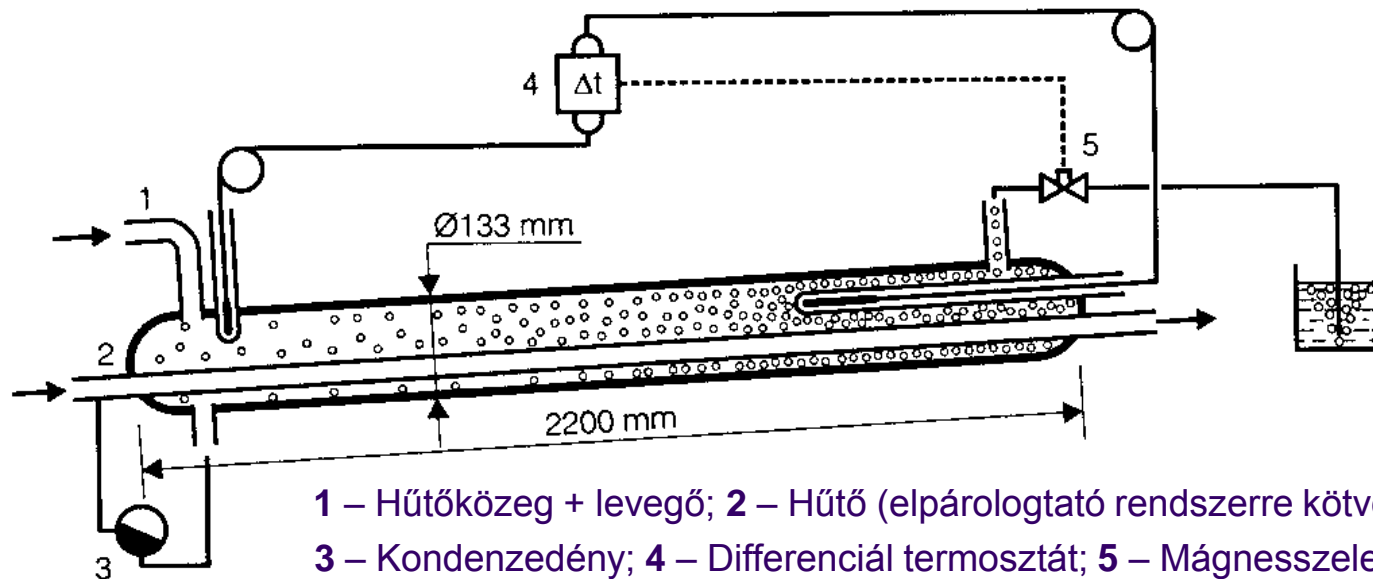
A hűtőközeg és a kompresszor kenőolaja a hűtőrendszerben érintkeznek, keverednek, oldódnak egymásban (ld. 1. előadás 3. dia). A hűtőközeg által „elszállított” olaj a rendszer különböző helyein kiválhat, lerakódhat, és rontja a hőátadást. Az olajelvitel korlátozására a hűtőkompresszor után olajleválasztókat építenek be, amelyek általában az olajnak a kompresszorba való visszajutását is biztosítják. Az olaj kiválásának megakadályozására a hűtőközegnek a csővezetékben (és a szerkezeti elemekben) megfelelő – általában: $v > 5 \text{ m/s}$ – sebességgel kell áramolnia. Az olaj visszanyerésére a különböző szerkezeti elemekben (pl. az elpárologtatókban) olajgyűjtő „zsompot” és olajleeresztő nyílást építenek be. Sokféle olajleválasztó ismert, amelyek mechanikai műveletekkel, sebességcsökkentéssel, irányváltással, ütköztetéssel, szűrővel, centrifugális erővel, valamint kifűtéssel és hűtéssel biztosítják a leválasztást. Az ábrán látható leválasztónál a csavar-alakú betétek a tangenciálisan belépő gőzök további körforgását és lefelé haladását biztosítják, miközben az olajcseppek elválnak a hűtőközegetől

LÉGTELENÍTŐK

A légtelenítők feladata: a hűtőközegben lévő levegő vagy más nem-kondenzálódó, ún. „inert-gázok” leválasztása, amelyek jelentősen csökkentik a kondenzátor teljesítményét. A levegő koncentrációja a kondenzátor végén, és a folyadékgyűjtőben a legnagyobb, tehát a levegőt itt kell eltávolítani a rendszerből.

Automatikus légtelenítő

Többféle légtelenítő ismert, amelyek közül az ábra egy házi fejlesztésű változatot mutat. A hűtőközeg+levegő keverék az (1) csonton lép be. A (2) jelű cső lényegében az elpárolgató része, és hűti a keveréket. Mivel a levegő a cső végén gyűlik össze, így itt magasabb a hőmérséklet, mint a cső elején. Ezt a hőmérsékletkülönbséget érzékeli a differenciál termosztát (4), és a beállított „ Δt ” értéknél nyitja a mágnesszelepet (5) és kiengedi a levegőt a rendszerből.